

Raşit Gürdilek

Paleontoloji

Mantarların Kısa İktidarı

Bundan 65 milyon yıl önce Dünya'ya çarparak, canlı türlerinin pekçoğunun yok olmasına yol açan gökcisminin, gezegenimizin pek çok yerinde, en azından Yeni Zelanda'da tüm bitkileri ortadan kaldırırken mantarların yayılmasını sağladığı açıklandı.

Vivi Vajda adlı İsveçli araştırmacı ve Avustralyalı meslektaşlarını bu sonuca götüren kanıt, Yeni Zelanda'da, asteroid çarpmasıyla aynı zamanlarda oluşmaya başlamış 10 cm kalınlığında bir kömür damarı. Araştırmacılar, damarda ayrıca Dünya'da az, ancak gök cisimlerinde oldukça bol bulunan iridyum elementinin bolluğunu da belirlemişler. Damarın en alt katmanındaki fosilleşmiş polen ve sporlar, bölgenin bir ılıman iklim ormanı ile kaplı olduğunu gösteriyor. Ancak, bunun hemen üzerindeki çok daha ince bir katmanda yalnızca mantar sporlarının varlığı gözlemlenmiş. Bu da gün ışığından yararlanan bitkilerin tümünün, çarpan cismin yol açtığı toz, kükürt ve yangın dumanlarının atmosferi kaplaması nedeniyle fotosentez

yapamayıp topluca öldüklerinin kanıtı. Buna karşılık mantar sporlarındaki ani artış da, fotosenteze bağımlı olmayan organizmaların hızla yayıldığını gösteriyor. Ancak bu dönem oldukça kısa sürmüştü.

olmalı, çünkü bir üstteki katman, eğrelti otlarının neredeyse rakipsiz egemenliğini ortaya koyuyor.

Science, 5 Mart 2004

Yemek Kalmayınca...

Avrupa'da binlerce yıl hüküm sürdükten sonra bundan yaklaşık 30.000 yıl önce kıta-

nın buzullarla kaplanmaya başlamasıyla birden ortadan kaybolan Neandertallere ne olduğu, insanlık tarihinin en gizemli bilmecelelerinden biri. Kimi düşünceye göre neandertaller, Cro Magnon diye adlandırılan insan soyumuz tarafından yok edildi. Kimine göre, buzul çağı'nın sert koşullarına dayanamadı, kimine göreyse hastalığa kurban gitti.

Şimdiyse, Cambridge Üniversitesi'nden Jeoarkeolog Tjeerd van Andel başkanlığında bir araştırma ekibi 7 yıl süren çalışmalardan sonra başka bir neden ileri sürüyor. Van Andel'e

göre Neandertal soyunun tükenmesinin ana nedeni, "sakin otçullar" denen bizon ya da yaban geyiği gibi av hayvanlarına olan bağımlılığı. Bu hayvanlar yerlerini da-

ha seyrek bulunan ya da takip edilmeleri gereken göçmen hayvanlara bırakınca, Neandertaller bu değişen koşullarla başedememişler. Araştırmacıları şaşırtan, Oregonian (Auregnacian) denen ve modern insanın ilkel örnekleri sayılan gupların da Neandertallerle birlikte ortadan kalkması. Bundan 35,000 yıl önce ortaya çıkan Grevetyenlerin sırrıysa, teknoloji ve sosyal organizasyonları sayesinde göç eden sürüleri izleyebilmeleri.

Science, 6 Şubat 2004